

***SIMBOLISMUL SOLSTIȚIULUI DE VARĂ. LECTURI
COMPARATIVE, IOSEFINA BLAZSANI-BATTO***

***SYMBOLISM OF THE SUMMER SOLSTICE: COMPARATIVE
READINGS, IOSEFINA BLAZSANI-BATTO***

Carmen DIMITRIU

Institutul Limbii Române, București; Universitatea din Tel Aviv, Israel
Institute of the Romanian Language, Bucharest; University of Tel Aviv,
Israel

e-mail: carmendimitriu06@yahoo.com

Abstract:

In the book Symbolism of the Summer Solstice: Comparative Readings, Iosefina Blazsani-Batto approaches, through a comparative perspective, a theme with wide resonances in Romanian folkloric mythology, but also in the universal one, taken up by many historians of religions, exegetes and, last but not least, writers. The wide area of research reflects the author's desire to document as well as possible the scholarly approach to the theme and to give secondary importance to field sources, as well as to imaginative elaborations of them. The research, especially through its various hermeneutic possibilities, is a meritorious achievement which, complemented by the author's constant preoccupation with this field, offers a textually illustrated field of analysis of the subject, both in terms of theory (ethnography) and folklore and literature.

Keywords: Summer solstice; rituals; magical practices; fairy tales; literary interpretations.

În lucrarea *Simbolismul solstițiului de vară. Lecturi comparative*, Iosefina Blazsani-Batto abordează, prin perspectiva comparatistă, o temă cu ample rezonanțe în mitologia folclorică românească, dar și în cea universală, preluată de mulți istorici ai religiilor, esești și, nu în ultimul rând, scriitori. Cu atât mai mult lucrarea este merituosă, deoarece, prin multitudinea abordărilor și creațiilor pe această temă, autoarea găsește o manieră proprie de a releva simbolistica solstițiului de vară, nu doar prin sintetizarea atât de reușită a ideilor anterioare pe această temă, ci și prin relevarea autenticității și încă omniprezenței simbolurilor naturii în viața și în creația noastră.

Deși cuprinde o arie largă de cercetare, lucrarea rămâne fidelă unei structuri logice, bine gândite, ce cuprinde sintetic interpretări diverse și reușește să răspundă la întrebări cum ar fi: „De ce este cunoscută în popor drept Sărbătoarea Sânzienelor, și nu a Sfântului Ioan de Vară? De ce ritualul nu se mai performează decât în arii izolate? De ce apar elementele de ritual dedicate atât Soarelui, cât și Lunii? Cum pot identifica metamorfozele succesive și care este elementul (re)generator care le determină?”- fără pretenții exhaustive.

Capitolele lucrării - *Mitul-cadre teoretice, Solstițiul de vară, Paralele mitico-folclorice, Literatura-univers reprezentativ al simbolisticii solstițiului de vară* - deși nu presupun un subiect critico- și teoretico-literar nou, introduc în acest circuit științific perspective inedite, opinii mai puțin discutate, de un interes literar și științific real.

Este lăudabilă perseverența cu care autoarea analizează o simbolistică atât de bogată, păstrând în același timp coerența unor idei centralizatoare, bine definite, bazate pe pluralitatea lecturilor, pe interpretările magico-religioase și filosofice. Cu cât înaintăm în lectură, pătrundem în zona unor cercetări filologico-psihologico-filozofice pertinente, ce evită haosul și reușesc să facă lumină în multiplele provocări ale acestui tip de demers.

Surpriza plăcută e analiza din capitolul al patrulea, unde se relevă virtuțile comparativ-interpretative ale autoarei, prin privirea orientată spre arhaicul din zone folclorice românești autentice, fascinante (Maramureșul, Lăpușul), prin variantele interpretative pe care le deschide cu o claritate și o sinceritate ce devin mărci ale demersului eseistico-interpretativ al doamnei Batto.

Autoarea propune, în toate capitolele, propria sa interpretare, fără echivocități, dezvăluind sursa interesului și fascinației pentru simbolistica în discuție și totodată aspectele politico-sociale care influențează „viața” miturilor, obiceiurilor, ritualurilor din zonele folclorice românești. Iată ce spune într-o explicație de subsol, dar pe care am considerat-o esențială pentru viziunea lucrării:

„Când am început cercetarea, despre Sânzienne își mai aduceau aminte unii bătrâni din sate unde naveta sau exodul la oraș nu au fost totale în perioada comunistă. Schimbările politice de după cel de-al doilea război mondial, colectivizarea forțată au atins nucleul de sens al sărbătorii: nu mai erau puse în valoare calitățile de gospodar ale celui la care se iniția jocul după seceriș, iar femeile și fetele nu mai erau valorizate după hărnicia de care dădeau dovadă la muncile câmpului, ci după câtă normă efectuau în proaspetele fabrici. Astfel, într-un context schimbat, ritualul a încetat să mai fie important în ergonomia satului. Zona Vișeu din Maramureș era singurul areal în care obiceiul mai păstra

coloratura din perioada începutului de secol XX. Revigorarea sărbătorii în alte zone etnografice ale României a început în 1997, prin goana de senzațional a unor televiziuni nou înființate. Au fost alese acele știri despre ziua celebrării Sânzienelor, 24 iunie, care puteau produce rating. De atunci, a crescut interesul pentru unele comunități de a reitera ritualul în diverse forme adaptate nevoilor actuale, iar indivizii perpetuează aceeași stare de indeterminare a semnificațiilor, ideea de senzațional și feeric dominând blog-urile personale și paginile web.” (Blazsani-Batto 2020: 9).

Spre deosebire de referințele preponderent teoretice din capitolul de început al monografiei, în analizele concrete, observațiile autoarei sunt orientate spre esența simbolisticii solstițiului de vară, spre textul literar și literar-folcloric, spre imixtiunea spiritualității ortodoxe și influențele acesteia, într-un mod foarte convingător.

După cum însăși autoarea mărturisește, lucrarea nu a întâlnit o cale facilă, ci a presupus „variații de atitudine și tempo” datorită pericolului de a pierde perspectiva de ansamblu asupra unei arii atât de cuprinzătoare a demersului comparativ-interpretativ. Însă ea reușește să demonstreze că elucidările, căutările, reactualizările pot fi reiterate oricând, mai ales din această perspectivă multiplă, în același timp mitologică, folclorică, etnografică și literară. Perspectiva comparativă vine să ofere multe răspunsuri, lăsându-ne curiozitatea și așteptarea unor alte file, ce se vor genera, poate, pentru a ne completa reflecțiile provocate de lucrarea prezentă, într-o fuziune la fel de interesantă ca aceea de față, care poate constitui o deschidere de drumuri pentru cei ce vor străbate calea fascinantă a mitului.

Referințe:

- Blazsani-Batto, I. (2020) *Simbolismul solstițiului de vară. Lecturi comparative / Symbolism of the Summer Solstice, Comparative Readings*. București: Editura Casa Cărții de Știință.
- Chițimia, I. (1971) *Folclorul românesc în perspectivă comparată/ Romanian folklore in comparative perspective*. București: Editura Minerva.
- Ungheanu, M. (1973). *Noaptea de Sânziene și ambasada morții/ The Midnight of Sânziene and the embassy of Death*. In *Pădurea de simboluri/ The Forest of Symbols*. București: Editura Cartea Românească.
- Ursache, P. (2008). *Camera Sambô. Introducere în opera lui Mircea Eliade/ Chamber Sambô. Introduction to the work of Mircea Eliade*. Cluj-Napoca: Editura Eikon.